

KORXONALARNI INNOVATSION BOSHQARISH SAMRADORLIGI

Yuldasheva Kamola Miraliyevna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

tayanch doktoranti

Annotatsiya: Ma'lumki, iqtisodiyotni raqamlashtirish sanoat korxonalarini faoliyatining barcha jabhalariga, jumladan, innovatsiyalarni boshqarishga ham chuqur ta'sir ko'rsatadi. Shuni hisobga olgan holda raqamlashtirish sharoitida korxonalar innovatsiyalarni boshqarishga yondashuvlarni qayta ko'rib chiqishlari kerak. Ushbu maqolaning asosiy maqsadi innovatsiyalar rivojlanayotgan davrda sanoat korxonalarini innovatsion boshqarishga yangicha yondashuvlarni taklif etishdir.

Kalit so'zlar: innovatsion muhit, innovatsiyalarni boshqarish, innovatsion texnologiyalar, innovatsiya samaradorligi

Аннотация: Известно, что цифровизация экономики оказывает глубокое влияние на все аспекты деятельности промышленных предприятий, в том числе на управление инновациями. Учитывая это, в условиях цифровизации предприятиям следует пересмотреть подходы к управлению инновациями. Основная цель данной статьи – предложить новые подходы к инновационному управлению промышленными предприятиями в период развития инноваций.

Ключевые слова: инновационная среда, инновационный менеджмент, инновационные технологии, эффективность инноваций.

Abstract: It is known that the digitization of the economy has a profound impact on all aspects of industrial enterprises, including innovation management. Taking this into account, in the context of digitization, enterprises should reconsider the approaches to innovation management. The main purpose of this article is to propose new approaches to the innovative management of industrial enterprises in the period when innovations are developing.

Key words: innovative environment, innovation management, innovative technologies, innovation effectiveness

Kirish. Innovatsiyalarni boshqarish tizimi korxonaning raqobatdoshligini belgilovchi iqtisodiy, huquqiy va boshqa omillarning asosiy mezonidir. Korxonaning raqobatbardoshligi uning bozordagi o'rnini anglatadi. Raqobatbardosh korxona, birinchidan, strategik salohiyat elementlarining to'g'ri ishlab chiqilganligi; ikkinchidan, korxona o'zining raqobatbardoshligini saqlab qolish va uni yuqori darajada ushlab turish uchun atrof-muhitdan qanday qilib yaxshiroq foydalanish kerakligi haqidagi bir qator savollarga javob topish kerak. Shu sababli, bugungi kunda ishlash chiqarish korxonalarida innovatsion

boshqaruv tizimi qanday bo'lishi kerakligi haqida ko'plab tadqiqotlar olib borilgan. Yurtimizda sanoat va ishlab chiqarish sohasidagi so'ngi yillardagi islohotlar iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida innovatsiyalarni joriy etish va ularni samarali boshqarishga imkon yaratmoqda. 2022-2026-yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish Strategiyasida Innovatsion rivojlanish strategiyasini amalga oshirishda ustuvor sektor sifatida ahamiyat qaratiladigan jihatlardan biri ham sun'iy intellekt, buyumlar interneti hamda raqamlashtirish texnologiyalarini joriy qilish orqali innovatsion ekotizimni yaxshilashdir.

Uslublar: Innovatsiya keng ma'noda yangiliklardan rentabellik darajasini oshirish uchun yangi texnologiyasini qo'llash, yangi mahsulot ishlab chiqish yoki xizmat ko'rsatish, tashkiliy-texnik va ijtimoiy-iqtisodiy qarorlarni ishlab chiqish, tijorat, boshqarish va boshqa sohalarda yangiliklar kiritish va savdo-sotiq sohasida samaradolikka erishish tushuniladi. Ishlab chiqarish korxonalarini innovatsion boshqarish uslublari quyidagilardir:

1. Teknologiyalarni qo'llash: Korxonalarda yangi texnologiyalarni qo'llash va ularni muvaffaqiyatli boshqarish yordamida ish faoliyatini yuksaltirish mumkin.
2. Yaratuvchi yechimlar: Korxonalarda yaratuvchi yechimlar va fikrlar qo'llash, ishlab chiqarish jarayonlarini yanada yaxshilashga yordam beradi.
3. Ishtirokchilik va jamoatchilik: Ishchilar bilan ishtirokchilikni kuchaytirish va ularning fikr va takliflariga e'tibor berish, korxonalarda innovatsion boshqarishni mustahkamlashda muhim bo'ladi.
4. Qisqa muddatli loyihalar: Korxonalarda qisqa muddatli loyihalar va pilot projeklarni amalga oshirish, yangiliklarni tezda sinab ko'rish va muvaffaqiyatli bo'lish uchun zarur bo'ladi.
6. Ta'lim va rivojlanish: Ishchilarni ta'lim va rivojlanishga investitsiyalash, ularning yangiliklarni qabul qilish va ularni amalga oshirishga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega.

Bu uslublar korxonalarda innovatsion boshqarishni mustahkamlash va yangiliklarni osonroq amalga oshirishga yordam beradi.

Natijalar va munozaralar: Korxonada innovatsion jarayonni tashkil etish va boshqarish bir qator omillarga, jumladan korxonada innovatsion salohiyatning rivojlanish darajasiga ham bog'liq hisoblanadi. Ishlab chiqarish korxonalarini boshqarish asoslari quyidagilardir:

1. Sohaga oid tushunchalar: Korxonalarda ishlab chiqarish jarayonlarini tushunish, sohaga oid bo'lgan yechimlarni aniqlash va ularni amalga oshirish uchun muhimdir.
2. Tizimli va samarali ish jarayonlari: Ishlab chiqarish korxonalarida tizimli va

samarali ish jarayonlarini ta'minlash, resurslarni to'g'ri boshqarish va muvaffaqiyatli mahsulot ishlab chiqarishni ta'minlash uchun zarurdir.

3. Ish faoliyatini o'rganish va optimallashtirish: Korxonalarda ish faoliyatini tahlil qilish, o'rganish va optimallashtirish, xarajatlarni kamaytirish, mahsulot sifatini oshirish va xizmat ko'rsatishni yaxshilash uchun muhimdir.

4. Innovatsiyalar va yangiliklar: Ishlab chiqarish korxonalarida innovatsiyalarni qo'llash va yangiliklar bilan ishlaydigan kuchli bo'limlar yaratish, sohalarda rivojlanish va konkurentsiyada muvaffaqiyatli bo'lish uchun zarurdir.

5. Ishchilar bilan hamkorlik: Ishchilar bilan hamkorlikni kuchaytirish, ularning fikr va takliflariga e'tibor berish, jamoatchilikni rivojlantirish va korxonalarda mehnat joylarining motivatsiyasini oshirish muhimdir.

6. Texnologiyalarni qo'llash: Korxonalarda yangi texnologiyalarni qo'llash, avtomatlashtirish va innovatsion texnologiyalarni boshqarish yordamida ish faoliyatini yuksaltirish va rivojlanishga yordam beradi.

1-jadval

Korxonalarni boshqarish samaradorligi ko'rsatkichlari

Samaradorlik turi	Samaradorlikni tavsiflovchi ko'rsatkichlar
Iqtisodiy	- innovatsion loyihani joriy etish asosida korxona daromadining ortishi -korxonada ishlab chiqarilayotgan mahsulotning raqobatbardoshligi ko'rsatkichining yaxshilanishi
Ijtimoiy	-yollanma ishchilarning ish haqi ortishi va korxonada mehnat shart sharoitlarining yaxshilanishi - korxona xodimlari malakasini oshirish, jumladan, ularni o'qitish, kasbiy mahoratini oshirish
Ilmiy-texnik	- korxona xodimlarining ilmiy-intellektual salohiyatining ortishi - korxonada ishlab chiqarish jarayonlarini tashkil etishning samaradorligi ko'rsatkichining ortishi
Ekologik	- ishlab chiqarish jarayonida atrof muhitga zararli bo'lgan turli zaharli moddalar va gazlar ajralib chiqishi hajmining kamayishi - ishlab chiqarilayotgan mahsulotlarning (tovar va xizmatlar) ekologik jihatdan sofliigi

Har bir korxona o'zining individualligi va maqsadlari bo'yicha boshqaruv usullarini tanlashda mustaqillikka ega. Barcha boshqaruv turlari korxonaning maqsadlarini amalga oshirish va muvaffaqiyatli rivojlanishiga yordam beradi.

Xulosa. Shu sababli, ishlab chiqarish sanoatining tashkiliy tuzilmasida innovatsion rivojlanish bo'linmasini joriy etish korxona innovatsion faoliyatini

yanada rivojlantirish uchun hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Innovatsion rivojlanish bo'limi tuzilmasi innovatsion rivojlanish bo'limi boshlig'i bilan innovatsion rivojlanish bo'yicha menejerning vazifalarini bajaradigan va maxsus tayyorgarlikning asosiy vazifalarini aniq belgilab beradigan mutaxassislarini o'z ichiga olishi kerak, shundagina korxona iqtisodiy samaradorlikka erishadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. 2022-2026-yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish Strategiyasi
2. Акрамова Ш.Г. Ўзбекистонда инновацион иқтисодиёт шаклланиши шароитида инсон капиталининг ривожланиши. Монография. Т.:
3. Гулямов Р. Стабилизация и экономической рост в странах с переходной экономикой. «Ринок, такой кредит», №9-10, 1998 г.
4. Baxtiyorov B.B. Sanoat korxonalari innovatsion boshqaruvini rivojlantirishda ilg'or xorij tajribasidan foydalanish imkoniyatlari// Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar//Ilmiy elektron jurnal. №57 2022-yil. 109-120 betlar.
5. Балацкий Е.В., Екимов Н.А. (2020). Альтернативная модель
6. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент.- М.: Эльга, Ника-Центр, 2001.448 с.
7. Гаврилов А. Кадровое обеспечение инновационного механизма управления экономикой //Экономист. 2015. - № 4.
8. Гапоненко И. Инновации и инновационная политика на этапе перехода технологическому ряду //Вопросы экономики, 2014, №9.
9. Гохберг Л. Национальная инновационная экономическая система, «Вопросы экономики», №3, 2003.
10. Гуломова Г.П. Инновацион фаолият инфратузилмасини шакллантириш ишлаб чиқаришни модернизациялаш омили сифатида // Экономика и финансы (Узбекистан). 2016
11. Гулямов Р., Ахметов Х. Венчурные инвестиции и прогресс.Т. «Ринок, это кредит». № 4, 2002 г.
12. Давыдова И. Приглашение в технопарке. /Евразия. - М., 1997, № 6.
13. Долан Э. Дж., Линдси Д. Микроэкономика / пер. с англ.-СПб, Изд-во АО «Оркестр Санкт-Петербурга», 1994.
14. Зайнуддинов Ш.Н., Расулов Н.М. Инновацион менеджмент (дарслик). Т.: "Инновацион ривожланиш нашриёт матба уйи", 2020. Б. 540.
15. Ибаргимов И. Экономическая политика и структурные реформы в Узбекистане. «Средняя Азия и Кавказ», № 4 (22), 2002 г. 67

16. Иванова Н. Инновационная сфера: очертания будущего // Мировая экономика и международные отношения.-2000.-№8.
17. Исаджанов А. Факторы конкурентоспособности экономики Узбекистана, «Рынок, деньги и кредит», № 10, 2002.
18. Курпаяниди, К. И., & Ашуров, М. С. (2019). Ўзбекистонда тадбиркорлик муҳитининг замонавий ҳолати ва уни самарали ривожлантириш муаммоларини баҳолаш. Монография. GlobeEdit Academic Publishing, European Union.
19. Yusupov S.Sh.. O'zbekiston to'qimachilik sanoati raqobatbardoshligini oshirishning innovatsion strategiyalari. Monografiya. -T.: "Lesson press", 2020,
20. Эрназаров О.Э. Инновациялар асосида саноат корхоналари самарадорлигини ошириш // Фалсафа доктори (PhD) илмий даражасини олиш учун ёзилган диссертация автореферати. – Т.: 2020. 60 б.